

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 24ης Οκτωβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Ταχυδρομικές υπηρεσίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Οδηγία 97/67/EK – Άρθρο 22, παράγραφος 3 – Έννοια του “φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση εθνικής ρυθμιστικής αρχής” – Δικαίωμα έννομης προστασίας»

Στην υπόθεση C-476/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Varhoven administrativen sad (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Βουλγαρία) με απόφαση της 14ης Ιουλίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Ιουλίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

«**STAR POST**» EOOD

κατά

Komisia za regulirane na saobshteniata,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους Δ. Γρατσία (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, I. Jarukaitis, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, και Z. Csehi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: R. Stefanova-Kamisheva, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησεως της 28ης Μαΐου 2024,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η «**STAR POST**» EOOD, εκπροσωπούμενη από την K. Boncheva, την M. Dokova-Kostadinova και τον M. Ekimdzhiev, advokati,
- η Komisia za regulirane na saobshteniata, εκπροσωπούμενη από την T. Aleksandrova και τον I. Dimitrov,
- η Βουλγαρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την T. Mitova και τον R. Stoyanov,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την L. Halajoná, τον M. Smolek και τον J. Vlácil,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Georgieva και τον M. Mataija,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 97/67/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών (ΕΕ 1998, L 15, σ. 14), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2008/6/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 2008 (ΕΕ 2008, L 52, σ. 3) (στο εξής: τροποποιηθείσα οδηγία 97/67).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της «STAR POST» ΕΟΟΔ, εταιρίας βουλγαρικού δικαίου, και της Komisia za regulirane na saobshteniata (Ρυθμιστική Επιτροπή Επικοινωνιών, Βουλγαρία, στο εξής: KRS) με αντικείμενο την απόφαση της εν λόγω αρχής με την οποία καθορίστηκε το συνολικό καθαρό κόστος της παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας από την εταιρία Balgarski poshti (στο εξής: BP) και διαπιστώθηκε ότι το κόστος αυτό συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση για την BP.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η τροποποιηθείσα οδηγία 97/67

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 39 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 έχει ως εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι για την καλή λειτουργία της καθολικής υπηρεσίας και τη διασφάλιση γνήσιου ανταγωνισμού στον μη αποκλειστικό τομέα, είναι σημαντικό να διαχωριστούν οι λειτουργίες ρύθμισης αφενός και εκμετάλλευσης αφετέρου· ότι ένας ταχυδρομικός φορέας εκμετάλλευσης δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα κριτής και κρινόμενος· ότι εναπόκειται στο κράτος μέλος να καθορίσει το καθεστώς μιας ή περισσότερων εθνικών [ρυθμιστικών] αρχών [(στο εξής: ΕΡΑ)], οι οποίες μπορούν να είναι δημόσιες αρχές ή ανεξάρτητοι οργανισμοί ειδικώς προς τούτο ορισθέντες».
- 4 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

1α. φορέας παροχής ταχυδρομικής υπηρεσίας: επιχείρηση η οποία παρέχει μία ή περισσότερες ταχυδρομικές υπηρεσίες·

[...]

13. φορέας παροχής καθολικής υπηρεσίας: ο δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας παροχής ταχυδρομικής υπηρεσίας που παρέχει καθολική ταχυδρομική υπηρεσία ή μέρος αυτής εντός κράτους μέλους, και του οποίου η ταυτότητα έχει κοινοποιηθεί στην [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 4·

14. άδεια: κάθε πράξη η οποία καθορίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις που προσιδιάζουν στον τομέα των ταχυδρομικών υπηρεσιών και επιτρέπει σε επιχειρήσεις να παρέχουν ταχυδρομικές υπηρεσίες και, κατά περίπτωση, να εγκαθιστούν και/ή να εκμεταλλεύονται τα δίκτυά τους για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, με τη μορφή είτε γενικής είτε ειδικής άδειας, όπως αυτές ορίζονται κατωτέρω:

[...]

– “ειδική άδεια”: κάθε χορηγούμενη από [ΕΡΑ] άδεια με την οποία παρέχονται ειδικά δικαιώματα σε φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών, ή η οποία εξαρτά την άσκηση των δραστηριοτήτων του εν λόγω φορέα από ειδικές υποχρεώσεις που συμπληρώνουν τη γενική άδεια, ανάλογα με την περίπτωση, χωρίς ο φορέας να δικαιούται να ασκεί τα συναφή δικαιώματα πριν να διαθέτει την απόφαση της εθνικής [ρυθμιστικής] αρχής·

[...]

17. χρήστης: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο παρέχεται ταχυδρομική υπηρεσία, ως αποστολέα ή παραλήπτη·

18. [ΕΡΑ]: σε κάθε κράτος μέλος, το όργανο ή τα όργανα στα οποία το κράτος μέλος αναθέτει, μεταξύ άλλων, τα ρυθμιστικά καθήκοντα που εμπίπτουν στην παρούσα οδηγία·

[...]».

5 Το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 3 έως 5, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη δεν χορηγούν ούτε διατηρούν σε ισχύ αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα για την εγκαθίδρυση και την παροχή ταχυδρομικών υπηρεσιών. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρηματοδοτούν την παροχή καθολικών υπηρεσιών σύμφωνα με ένα ή περισσότερα από τα μέσα που προβλέπονται στις παραγράφους 2, 3 και 4, ή σύμφωνα με κάθε άλλο μέσο συμβατό με τη συνθήκη.

[...]

3. Όταν κράτος μέλος διαπιστώνει ότι οι υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας, τις οποίες προβλέπει η παρούσα οδηγία, συνεπάγονται καθαρό κόστος, που υπολογίζεται λαμβανομένου υπόψη του παραρτήματος I, και αποτελούν άδικη οικονομική επιβάρυνση για τον ή τους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας, μπορεί να καθιερώσει:

α) μηχανισμό για την αποζημίωση της ή των εν λόγω επιχειρήσεων με κρατικά οικονομικά μέσα, ή

- β) μηχανισμό για τον επιμερισμό του καθαρού κόστους των υποχρεώσεων παροχής καθολικής υπηρεσίας μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών ή/και των χρηστών.
4. Όταν το καθαρό κόστος επιμερίζεται βάσει της παραγράφου 3 στοιχείο β), τα κράτη μέλη μπορούν να ιδρύσουν ταμείο αποζημίωσης το οποίο μπορεί να χρηματοδοτείται με τέλη που καταβάλλουν οι φορείς παροχής υπηρεσιών ή/και οι χρήστες και το οποίο διοικείται για το σκοπό αυτό από φορέα που είναι ανεξάρτητος από τον ή τους δικαιούχους. [...]
5. Κατά την ίδρυση του ταμείου αποζημιώσεων και κατά τον καθορισμό του επιπέδου των οικονομικών συνεισφορών κατά τις παραγράφους 3 και 4, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τηρούνται οι αρχές της διαφάνειας, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει των παραγράφων 3 και 4 βασίζονται σε αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια και δημοσιεύονται.»
- 6 Το άρθρο 14 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:
- «1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η λογιστική των φορέων παροχής καθολικής υπηρεσίας πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.
2. Ο φορέας ή οι φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας τηρούν ξεχωριστούς λογαριασμούς στα εσωτερικά λογιστικά συστήματά τους, ώστε να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των διάφορων υπηρεσιών και προϊόντων που αποτελούν μέρη της καθολικής υπηρεσίας και εκείνων που δεν αποτελούν μέρη της. Αυτός ο λογιστικός διαχωρισμός χρησιμοποιείται ως δεδομένο κατά τον υπολογισμό του καθαρού κόστους της καθολικής υπηρεσίας από τα κράτη μέλη. Αυτά τα εσωτερικά λογιστικά συστήματα λειτουργούν βάσει συνεπώς εφαρμοζομένων και αντικειμενικά εύλογων κοστολογικών αρχών.
3. Τα λογιστικά συστήματα περί των οποίων η παράγραφος 2, με την επιφύλαξη της παραγράφου 4, κατανέμουν τα στοιχεία κόστους ως εξής:
- α) τα στοιχεία κόστους που μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε μία συγκεκριμένη υπηρεσία ή προϊόν καταλογίζονται σε αυτήν·
- β) τα κοινά στοιχεία κόστους, δηλαδή εκείνα που δεν μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε μία συγκεκριμένη υπηρεσία ή προϊόν, καταλογίζονται ως εξής:
- i) όποτε είναι εφικτό, τα κοινά στοιχεία κόστους κατανέμονται σε κατηγορίες με βάση την άμεση ανάλυση της προέλευσής τους·
- ii) εάν η άμεση ανάλυση δεν είναι εφικτή, τα κοινά έξοδα καταμερίζονται σε κατηγορίες με βάση την έμμεση σχέση με άλλη κατηγορία εξόδων ή με ομάδα κατηγοριών εξόδων για τις οποίες είναι εφικτή η άμεση απόδοση ή καταμερισμός· η έμμεση σχέση θα βασίζεται σε συγκρίσιμη διάρθρωση εξόδων·
- iii) όταν δεν μπορούν να εξευρεθούν ούτε άμεσα ούτε έμμεσα μέτρα καταλογισμού του κόστους, τότε η κατηγορία κόστους καταλογίζεται βάσει γενικής κλείδας υπολογιζόμενης με τη χρήση του λόγου όλων των δαπανών που άμεσα ή έμμεσα αποδίδονται ή καταλογίζονται, αφενός, προς καθεμία από τις καθολικές υπηρεσίες και, αφετέρου, προς τις άλλες υπηρεσίες·
- »

iv) τα κοινά στοιχεία κόστους που είναι αναγκαία για την παροχή τόσο καθολικών όσο και μη καθολικών υπηρεσιών καταλογίζονται καταλλήλως· τόσο στις καθολικές όσο και στις μη καθολικές υπηρεσίες πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ίδιοι παράγοντες που διαμορφώνουν το κόστος.

4. Άλλα κοστολογικά συστήματα μπορούν να εφαρμόζονται μόνο εάν είναι συμβατά με την παράγραφο 2 και έχουν εγκριθεί από την [ΕΡΑ]. Η Επιτροπή ενημερώνεται πριν από την εφαρμογή τους.

5. Οι [ΕΡΑ] μεριμνούν ώστε η συμμόρφωση με ένα από τα λογιστικά συστήματα τα περιγραφόμενα στις παραγράφους 3 και 4 να επαληθεύεται από ένα αρμόδιο όργανο ανεξάρτητο του φορέα παροχής της καθολικής υπηρεσίας. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την περιοδική δημοσίευση δήλωσης ως προς τη συμμόρφωση.

[...]

8. Όταν συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έχει χρησιμοποιήσει χρηματοδοτικό μηχανισμό για την παροχή καθολικής υπηρεσίας, όπως επιτρέπεται βάσει του άρθρου 7, και εφόσον η [ΕΡΑ] έχει επιβεβαιώσει ότι κανένας από τους καθορισμένους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας στο εν λόγω κράτος μέλος δεν λαμβάνει κρατική ενίσχυση, κρυφή ή φανερή, και ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά λειτουργεί πλήρως, η [ΕΡΑ] μπορεί να αποφασίσει τη μη εφαρμογή των απαιτήσεων του παρόντος άρθρου.

[...]»

7 Το άρθρο 22 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Κάθε κράτος μέλος ορίζει μια ή περισσότερες [ΕΡΑ] για τον τομέα των ταχυδρομείων, νομικώς και λειτουργικώς ανεξάρτητες από τους ταχυδρομικούς φορείς εκμετάλλευσης. Τα κράτη μέλη τα οποία διατηρούν την κυριότητα ή τον έλεγχο φορέων παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών εξασφαλίζουν τον ουσιαστικό διαρθρωτικό διαχωρισμό των κανονιστικών λειτουργιών από τις δραστηριότητες που έχουν σχέση με την κυριότητα ή τον έλεγχο.

[...]

2. Οι [ΕΡΑ] έχουν ως συγκεκριμένο καθήκον την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την παρούσα οδηγία, ιδίως με τη δημιουργία διαδικασιών παρακολούθησης και κανονιστικών διαδικασιών ώστε να εξασφαλισθεί η παροχή της καθολικής υπηρεσίας. Δύνανται επίσης να επιφορτισθούν με τη διασφάλιση της τήρησης των κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των ταχυδρομείων.

[...]

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών, σε εθνικό επίπεδο, βάσει των οποίων κάθε χρήστης ή φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση [ΕΡΑ] έχει δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης, ενώπιον οργάνου προσφυγής το οποίο είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη. Εν αναμονή του αποτελέσματος της προσφυγής, ισχύει η απόφαση της [ΕΡΑ], εκτός εάν το όργανο προσφυγής αποφασίσει άλλως.»

- 8 Το παράρτημα I της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό οποιουδήποτε καθαρού κόστους της καθολικής υπηρεσίας», περιλαμβάνει μέρος B, το οποίο επιγράφεται «Υπολογισμός του καθαρού κόστους» και προβλέπει τα εξής:

«Οι [ΕΡΑ] εξετάζουν όλα τα μέσα για την εξασφάλιση κατάλληλων κινήτρων ώστε οι φορείς παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών (καθορισμένοι ή μη) να είναι σε θέση να εκπληρώνουν την υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας αποτελεσματικά σε σχέση με το κόστος.

Το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων παροχής καθολικής υπηρεσίας είναι κάθε κόστος συναφές και αναγκαίο για τη λειτουργία της παροχής καθολικής υπηρεσίας. Το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων παροχής καθολικής υπηρεσίας υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού κόστους της λειτουργίας καθορισμένου φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας με υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας και του κόστους λειτουργίας του ίδιου φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών χωρίς υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας.

Κατά τον υπολογισμό συνεκτιμώνται όλα τα άλλα σχετικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων ενδεχόμενων άυλων οφελών και οφελών της αγοράς που αποκομίζει φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών στον οποίο έχει ανατεθεί η παροχή καθολικής υπηρεσίας, του δικαιώματος για εύλογα κέρδη και των κινήτρων της αποτελεσματικότητας σε σχέση με το κόστος.

[...]

[...] Η ευθύνη για την επαλήθευση του καθαρού κόστους ανήκει στην [ΕΡΑ]. Ο φορέας ή οι φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας συνεργάζονται με την [ΕΡΑ] κατά την επαλήθευση του καθαρού κόστους.»

Η οδηγία 2008/6

- 9 Οι αιτιολογικές σκέψεις 29, 41, 49 και 56 της οδηγίας 2008/6 έχουν ως εξής:

«(29) Οι αρχές της διαφάνειας, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας, όπως εκφράζονται επί του παρόντος με την οδηγία [97/67], πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζονται σε κάθε χρηματοδοτικό μηχανισμό και όλες οι αποφάσεις στον τομέα αυτό πρέπει να βασίζονται σε διαφανή, αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια. Συγκεκριμένα, το καθαρό κόστος της καθολικής υπηρεσίας θα πρέπει να υπολογίζεται, υπό την εποπτεία της [ΕΡΑ], ως η διαφορά μεταξύ του καθαρού κόστους που βαρύνει καθορισμένο φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας ο οποίος λειτουργεί με τις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας και του κόστους λειτουργίας χωρίς τις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας. Ο υπολογισμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα άλλα σχετικά στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνονται τα τυχόν οφέλη της αγοράς που αποκομίζει ο φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών στον οποίο έχει ανατεθεί η παροχή καθολικής υπηρεσίας, το δικαίωμα για εύλογα κέρδη και τα κίνητρα της αποτελεσματικότητας σε σχέση με το κόστος.

[...]

- (41) Ενόψει της μετάβασης προς πλήρως ανταγωνιστική αγορά και για να διασφαλισθεί ότι οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις δεν θα επιδρούν αρνητικά στον ανταγωνισμό, ενδείκνυται να συνεχισθεί να απαιτείται από τα κράτη μέλη να επιβάλλει στους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας την υποχρέωση να τηρούν χωριστούς και διαφανείς λογαριασμούς, με τις αναγκαίες αναπροσαρμογές.

Η υποχρέωση αυτή αναμένεται ότι θα προσφέρει στις [ΕΡΑ], τις αρχές τις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό και την Επιτροπή τις πληροφορίες που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την καθολική υπηρεσία και την παρακολούθηση των θεμιτών συνθηκών της αγοράς μέχρι να αρχίσει να λειτουργεί πλήρως ο ανταγωνισμός. [...]

Η τήρηση χωριστών λογαριασμών που θα τηρούν την αρχή της διαφάνειας παρέχει στα κράτη μέλη και τις [ΕΡΑ] τους επαρκώς λεπτομερείς λογιστικές πληροφορίες, προκειμένου:

- να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την καθολική υπηρεσία,
- να χρησιμοποιούνται όταν διαπιστώνεται κατά πόσον οι επιβαλλόμενες υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας συνεπάγονται καθαρό κόστος και αντιπροσωπεύουν άδικη οικονομική επιβάρυνση για τον φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας,
- [...]

- (49) Κάθε φορέας που υπόκειται σε απόφαση [ΕΡΑ] θα πρέπει να έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον οργάνου ανεξάρτητου από την εν λόγω αρχή. Το όργανο αυτό μπορεί να είναι δικαστήριο. Η εν λόγω διαδικασία προσφυγής δεν θίγει τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων εντός των εθνικών δικαστικών συστημάτων και τα δικαιώματα νομικών ή φυσικών προσώπων βάσει του εθνικού δικαίου. Όσο εκκρεμεί η ολοκλήρωση αυτών των διαδικασιών, είναι αναγκαίο να εξασφαλισθεί η προσωρινή ισχύς των αποφάσεων των [ΕΡΑ] ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια δικαίου και η ασφάλεια της αγοράς.

[...]

- (56) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, και συγκεκριμένα η υλοποίηση εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών, η διαφύλαξη κοινού επιπέδου καθολικών υπηρεσιών για όλους τους χρήστες και ο καθορισμός εναρμονισμένων αρχών για την κανονιστική ρύθμιση των ταχυδρομικών υπηρεσιών, είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται, συνεπώς, λόγω των διαστάσεων και των αποτελεσμάτων τους, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας του άρθρου 5 της συνθήκης. [...]]»

Το βουλγαρικό δίκαιο

- 10 Το άρθρο 147 του Administrativnoprotsesualen kodeks (κώδικα διοικητικής δικονομίας) ορίζει τα εξής:

«(1) Σε περίπτωση που διοικητική πράξη προσβάλλει ή απειλεί δικαιώματα, ελευθερίες ή έννομα συμφέροντα πολιτών και οργανώσεων ή δημιουργεί υποχρεώσεις έναντι αυτών, οι εν λόγω πολίτες και οργανώσεις έχουν το δικαίωμα να την αμφισβητήσουν.

[...]»

- 11 Το άρθρο 15 του Zakon za poshtenske usluzi (νόμου περί ταχυδρομικών υπηρεσιών) ορίζει τα εξής:

«(1) Η [KRS] ρυθμίζει την παροχή ταχυδρομικών υπηρεσιών σύμφωνα με τον παρόντα νόμο:

1. διασφαλίζοντας τους όρους παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας στο σύνολο της εθνικής επικράτειας·

[...]

11. ορίζοντας μέθοδο για τον υπολογισμό του καθαρού κόστους της παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και για τον καθορισμό των κριτηρίων ύπαρξης άδικης οικονομικής επιβάρυνσης· αυτή η μέθοδος υπολογισμού εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο κατόπιν πρότασης της [KRS].

[...]

(2) Οι αποφάσεις της [KRS] με τις οποίες εφαρμόζεται ο παρών νόμος είναι ατομικές, κανονιστικές ή γενικές διοικητικές πράξεις και μπορούν να προσβληθούν σύμφωνα με τον κώδικα διοικητικής δικονομίας ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου.

[...]»

- 12 Το άρθρο 24 του εν λόγω νόμου προβλέπει τα εξής:

«Η καθολική ταχυδρομική υπηρεσία παρέχεται από ταχυδρομικό φορέα στον οποίο ο νόμος έχει επιβάλει την υποχρέωση παροχής της υπηρεσίας αυτής στο σύνολο της επικράτειας μέσω ενός ταχυδρομικού δικτύου το οποίο οργανώνει και διαχειρίζεται ο εν λόγω φορέας.»

- 13 Το άρθρο 29 του εν λόγω νόμου προβλέπει τα ακόλουθα:

«(1) Ο ταχυδρομικός φορέας που υποχρεούται να διασφαλίσει την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία λαμβάνει αποζημίωση από τον κρατικό προϋπολογισμό όταν η υποχρέωση παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας συνεπάγεται καθαρό κόστος και συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση.

(2) Το ύψος της άδικης οικονομικής επιβάρυνσης για την παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας καθορίζεται από την [KRS] βάσει του καθαρού κόστους που υπολογίζεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία του άρθρου 15, παράγραφος 1, σημείο 11.

[...]»

- 14 Κατά το άρθρο 29α του νόμου περί ταχυδρομικών υπηρεσιών, κατόπιν αιτήματος του ταχυδρομικού φορέα που υποχρεούται να διασφαλίσει την παροχή καθολικής υπηρεσίας, η KRS αποφαινεται επί του ύψους του καθαρού κόστους παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, καθώς και επί της τυχόν ύπαρξης και επί του ύψους άδικης οικονομικής επιβάρυνσης απορρέουσας από την παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, όπως συνάγεται από το άρθρο 29α του ως άνω νόμου, η KRS δεν κρίνει το ύψος της αποζημίωσης που πρέπει να καταβληθεί στον φορέα παροχής της καθολικής

υπηρεσίας σε περίπτωση διαπίστωσης άδικης οικονομικής επιβάρυνσης για τον εν λόγω φορέα. Η KRS υποβάλλει την απόφασή της και τα σχετικά στοιχεία στον αρμόδιο Αντιπρόεδρο της κυβέρνησης, ο οποίος, με τη σειρά του, υποβάλλει στον Υπουργό Οικονομικών πρόταση προκειμένου να συμπεριληφθεί στο σχέδιο νόμου για τον κρατικό προϋπολογισμό του επόμενου έτους το ποσό των κεφαλαίων που προορίζονται για την αποζημίωση της εν λόγω επιβάρυνσης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 15 Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης είναι βουλγαρική εταιρία η οποία διαθέτει άδεια για την παροχή υπηρεσιών που εμπίπτουν στην καθολική ταχυδρομική υπηρεσία. Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, με την απόφαση 289 της 18ης Αυγούστου 2022, η KRS ανακάλεσε την άδεια αυτή και απαγόρευσε στην αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, για περίοδο δύο ετών, να ζητήσει ή να λάβει νέα ειδική άδεια για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και να αποκτήσει μερίδια ή μετοχές στο κεφάλαιο εμπορικής εταιρίας που έχει την ιδιότητα του εγκεκριμένου φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών στον οικείο τομέα.
- 16 Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης αυτής, η οποία και απορρίφθηκε πρωτοδικώς. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε στο Δικαστήριο η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης και τις οποίες επιβεβαίωσε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιόν του, η απόφαση περί απόρριψης της προσφυγής αναιρέθηκε αμετάκλητα, η δε ως άνω απόφαση της KRS ακυρώθηκε, με απόφαση του Varhoven administrativen sad (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Βουλγαρία) στις 29 Ιανουαρίου 2024.
- 17 Η BP, ιστορικός φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών στη Βουλγαρία, έχει αναλάβει, από το 2010 και για περίοδο δεκαπέντε ετών, την υποχρέωση παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας.
- 18 Κατόπιν υποβολής αιτήματος αποζημίωσης, κατά την έννοια του άρθρου 29α του νόμου περί ταχυδρομικών υπηρεσιών, το οποίο υπέβαλε ο φορέας αυτός, η KRS εκτίμησε, με την απόφαση 332 της 13ης Οκτωβρίου 2022 (στο εξής: επίδικη απόφαση), μετά από διενέργεια ελέγχου, για την οποία είχε εξουσιοδοτηθεί ανεξάρτητος ελεγκτής, ότι το συνολικό ύψος του καθαρού κόστους της παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας από τον εν λόγω φορέα για το έτος 2021 ανερχόταν σε 28 456 000 βουλγαρικά λέβα (BGN) (περίπου 14 500 000 ευρώ) και ότι το εν λόγω κόστος συνιστούσε άδικη οικονομική επιβάρυνση για τον φορέα.
- 19 Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή κατά της επίδικης απόφασης ενώπιον του Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικού πρωτοδικείου Σόφιας, Βουλγαρία), το οποίο και την απέρριψε με διάταξη, λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος, με την αιτιολογία ότι η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης δεν είναι αποδέκτης της απόφασης, η οποία άλλωστε δεν δημιουργεί άμεσα και ευθέως έναντι αυτής δικαιώματα ή υποχρεώσεις και δεν θίγει τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντά της.
- 20 Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω διάταξης ενώπιον του Varhoven administrativen sad (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο, υποστηρίζοντας ότι ανταγωνίζεται την BP τόσο στην αγορά των υπηρεσιών που εμπίπτουν στην καθολική ταχυδρομική υπηρεσία όσο και στην αγορά των μη καθολικών ταχυδρομικών υπηρεσιών. Υποστηρίζει ότι συμμετείχε σε πλείονες διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και επισημαίνει ότι οι ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές που υπέβαλε στο πλαίσιο αυτό η BP είχαν ως αποτέλεσμα να υποπτευθεί η ίδια ότι η BP χρησιμοποίησε τις

επιδότησεις που είχε λάβει από το κράτος για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και για τη χρηματοδότηση άλλων δραστηριοτήτων, προκαλώντας, ως εκ τούτου, στρέβλωση του ανταγωνισμού, η οποία επηρεάζει άμεσα τις εμπορικές δραστηριότητές της στη σχετική αγορά. Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης άσκησε πλείονες προσφυγές, προς στήριξη των οποίων προέβαλε ότι η BP είχε λάβει κρατικές ενισχύσεις. Οι ισχυρισμοί της ουδέποτε εξετάστηκαν, για τον λόγο ότι «το κόστος της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας συμφωνούνταν σε ετήσια βάση από την KRS στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας που κινούνταν κατόπιν αιτήματος της [BP] “με σκοπό την αποζημίωση της άδικης οικονομικής επιβάρυνσης που συνεπάγεται η εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας”».

- 21 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει, ειδικότερα, ότι ο υπολογισμός του καθαρού κόστους της παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας δεν αποτελεί απλή λογιστική διαδικασία, αλλά πρέπει να παρέχει στη ρυθμιστική αρχή τη δυνατότητα να προβαίνει σε πλήρη εκτίμηση της επίμαχης αγοράς. Η σχετική απόφαση εμπίπτει στις αποφάσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 14 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, σε συνδυασμό με το άρθρο 22 της ίδιας οδηγίας, και, ως εκ τούτου, μπορεί να προσβληθεί από «κάθε χρήστη» της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας καθώς και από «κάθε φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών» που επηρεάζεται από την εν λόγω οδηγία.
- 22 Προς στήριξη της αίτησης αναίρεσής, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης επικαλείται τόσο την ιδιότητά της ως «φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών» όσο και την ιδιότητά της ως «χρήστη της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας» και εκτιμά ότι η διάταξη του *Administrativen sad Sofia-grad* (διοικητικού πρωτοδικείου Σόφιας) που αμφισβητείται ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αντιβαίνει στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, καθώς και στο άρθρο 22 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67. Ισχυρίζεται ότι οι επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται τον φορέα που είναι υπεύθυνος για την παροχή της καθολικής υπηρεσίας δύνανται να προσβάλουν τις αποφάσεις της ΕΡΑ αν με τις εν λόγω αποφάσεις παραβιάζονται οι απαιτήσεις του γνήσιου ανταγωνισμού. Εν προκειμένω, η KRS έλαβε απόφαση με συνοπτικές και αυτόματες διαδικασίες, στηριζόμενη, αφενός, σε έκθεση καταρτισθείσα από την BP, η οποία ουδέποτε δημοσιοποιήθηκε, και, αφετέρου, στην εν μέρει μόνο δημοσιευθείσα ανάλυση ανεξάρτητου ελεγκτή ο οποίος, ωστόσο, δεν διενήργησε ενδελεχείς ελέγχους στα λογιστικά βιβλία της BP,
- 23 Από την πλευρά της, η KRS υπενθυμίζει ότι ο μηχανισμός του άρθρου 22 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 υλοποιήθηκε σε εθνικό επίπεδο μέσω της διαδικασίας προσφυγής την οποία προβλέπει ο κώδικας διοικητικής δικονομίας και ότι ο κύκλος των προσώπων που μπορούν να ασκήσουν προσφυγή κατά των αποφάσεών της δεν είναι απεριόριστος. Τα πρόσωπα «που θίγονται», κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, είναι εκείνα που υφίστανται «τα αποτελέσματα του ουσιαστικού δικαίου» τέτοιων αποφάσεων, ήτοι την απόσβεση ή τον περιορισμό υφιστάμενων δικαιωμάτων, τη δημιουργία νέων νομικών υποχρεώσεων, την επέκταση υφιστάμενων υποχρεώσεων ή ακόμη την αδυναμία άσκησης ορισμένων δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, κατά την KRS, η ακύρωση της επίδικης απόφασης δεν θα μεταβάλει τη νομική θέση της αναιρεσείουσας της κύριας δίκης, ενώ η αποδοχή της άποψης της αναιρεσείουσας συνεπάγεται ακραία ανασφάλεια δικαίου.

- 24 Λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων αυτών, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αν η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει την επίδικη απόφαση, είναι αναγκαίο να ερμηνευθεί η έννοια του «φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση [ΕΡΑ]», κατά το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67. Κατά το αιτούν δικαστήριο, παρέλκει η εξέταση, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, της έννοιας του «χρήστη» ταχυδρομικών υπηρεσιών, κατά τη διάταξη αυτή, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης εξέθεσε μόνον επιχειρήματα σχετικά με τη δραστηριότητά της ως φορέα παροχής «υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας», η οποία ανταγωνίζεται την ΒΡ στη σχετική αγορά, χωρίς να προσκομίσει πραγματικά στοιχεία από τα οποία να μπορεί να συναχθεί η εκ μέρους της χρήση της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας που παρέχει η ΒΡ. Επομένως, κατά το αιτούν δικαστήριο, οιοδήποτε προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την ιδιότητα του «χρήστη» ταχυδρομικών υπηρεσιών είναι υποθετικό.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Varhoven administrativen sad (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Ποια είναι η ερμηνεία της φράσης “φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση της [ΕΡΑ]” και ιδίως του όρου “θίγεται” κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 3, της [τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67]; Έχει ο όρος “θίγεται” την έννοια ότι η απόφαση της [ΕΡΑ] πρέπει να έχει εκδοθεί ειδικά για τον συγκεκριμένο φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών; Θεωρείται ότι “θίγεται” εταιρία δραστηριοποιούμενη ως φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 3, της [τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67], όταν η εν λόγω εταιρία είναι ανταγωνιστική με τον πάροχο καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας στη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων και, στο πλαίσιο προσβολής αποφάσεων επί της ως άνω διαδικασίας, προέβαλε επιχειρήματα σχετικά με τη διασταυρούμενη επιδότηση του παρόχου καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας τα οποία απορρίφθηκαν από το δικαστήριο, διότι υπήρχαν αποφάσεις της [ΕΡΑ] με τις οποίες είχε προσδιοριστεί το ύψος του καθαρού κόστους για την παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας από τον πάροχο αυτής και με τις οποίες είχε αναγνωριστεί ότι το εν λόγω κόστος, σε έναν ορισμένο βαθμό, συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση οφειλόμενη στην παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας;
- 2) Αντιβαίνει στο άρθρο 22, παράγραφος 3, της [τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67] και στο άρθρο 47 του [Χάρτη] περίπτωση όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, κατά την οποία φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών, ανταγωνιστικός με τον πάροχο της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας, δεν δύναται να προσφύγει ενώπιον ανεξάρτητου οργάνου κατά απόφασης της [ΕΡΑ] με την οποία προσδιορίζεται το ύψος του καθαρού κόστους για την παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας από τον πάροχο αυτής και αναγνωρίζεται ότι το εν λόγω κόστος, σε έναν ορισμένο βαθμό, συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση οφειλόμενη στην παροχή της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 26 Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας αμφισβητεί το παραδεκτό του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι το ερώτημα αυτό στηρίζεται σε πραγματικούς ισχυρισμούς τους οποίους απλώς επικαλέστηκε η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης και οι οποίοι δεν αποδείχθηκαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Επομένως, προβάλλει ότι το ερώτημα αυτό είναι υποθετικό. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας διερωτάται, εξάλλου, ως προς τη χρησιμότητα της απάντησης του Δικαστηρίου στο εν λόγω προδικαστικό ερώτημα στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 27 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν τα ερωτήματα που υποβάλλονται στο πλαίσιο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί. Πράγματι, τέτοια ερωτήματα που υποβάλλονται από το εθνικό δικαστήριο, εντός του πραγματικού και νομοθετικού πλαισίου το οποίο αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια δεν είναι αρμόδιο να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αίτηση εθνικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα (απόφαση της 6ης Ιουνίου 2024, INGSTEEL, C-547/22, EU:C:2024:478, σκέψεις 25 και 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 28 Εν προκειμένω, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε ότι το πρώτο προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 ούτε ότι η διάταξη αυτή και, ειδικότερα, το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της είναι κρίσιμα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 29 Βεβαίως, με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η ιδιότητα του «φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση [ΕΡΑ]», κατά το ως άνω άρθρο 22, παράγραφος 3, την οποία επικαλείται η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, μπορεί να προσδιοριστεί βάσει πραγματικών στοιχείων που αφορούν άλλες διοικητικές και ένδικες διαδικασίες πλην της διαδικασίας της κύριας δίκης, στοιχεία τα οποία, κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, δεν αποδείχθηκαν εν προκειμένω.
- 30 Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία, μολονότι μπορεί να συνιστά πλεονέκτημα, ανάλογα με την περίπτωση, το να έχουν αποδειχθεί τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης κατά τον χρόνο της προδικαστικής παραπομπής στο Δικαστήριο, τα εθνικά δικαστήρια έχουν ευρύτατη ευχέρεια να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα όποτε κρίνουν ότι η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας ή εκτίμησης των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης επί των οποίων πρέπει να αποφασίσουν (πρβλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Είναι μάλιστα ελεύθερα να ασκούν τη δυνατότητα αυτή σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδεδειγμένο (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2018, Memoria και Dall' Antonia, C-342/17, EU:C:2018:906, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 31 Κατά συνέπεια, μια αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν είναι δυνατόν να κρίνεται απαράδεκτη μόνον για τον λόγο ότι η υποβολή της έλαβε χώρα σε πρώιμο στάδιο της διαδικασίας στην κύρια δίκη (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2018, *Memoria και Dall'Antonia*, C-342/17, EU:C:2018:906, σκέψη 34).
- 32 Ως εκ τούτου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

- 33 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο οφείλει να δώσει στον εθνικό δικαστή χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. (απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, *DIGI Communications*, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 34 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών ο οποίος είναι ανταγωνιστής του φορέα παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας δεν δύναται να προσβάλει ενώπιον ανεξάρτητου οργάνου απόφαση της ΕΡΑ της οποίας δεν είναι αποδέκτης και με την οποία η ΕΡΑ υπολογίζει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, το ύψος του καθαρού κόστους που φέρει ο φορέας παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και διαπιστώνει ότι το κόστος αυτό συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.
- 35 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να ερμηνευθεί η έννοια του «φορέα παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που θίγεται από απόφαση [ΕΡΑ]» του άρθρου 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, το οποίο, ελλείψει οιασδήποτε ρητής παραπομπής στο δίκαιο των κρατών μελών, πρέπει να θεωρηθεί αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2008, *Tele2 Telecommunication*, C-426/05, EU:C:2008:103, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως υπογράμμισαν η Δημοκρατία της Βουλγαρίας και η Επιτροπή, το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 έχει κατ' ουσίαν την ίδια διατύπωση με εκείνη του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) (ΕΕ 2002, L 108, σ. 33), που πλέον επαναλαμβάνεται στο άρθρο 31, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΕ 2018, L 321, σ. 36).
- 37 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2002/21, «[τ]α κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών, σε εθνικό επίπεδο, βάσει των οποίων κάθε χρήστης ή επιχείρηση που παρέχει δίκτυα ή/και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών έχει, όταν επηρεάζεται από απόφαση εθνικής [ρυθμιστικής] αρχής, δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης, ενώπιον οργάνου προσφυγής το οποίο [...] είναι ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη [...]».

- 38 Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/21 αποτελεί έκφραση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, που κατοχυρώνεται στις διατάξεις του άρθρου 47 του Χάρτη, δυνάμει της οποίας εναπόκειται στα δικαστήρια των κρατών μελών να διασφαλίζουν την ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, DIGI Communications, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 39 Επομένως, για την ερμηνεία της ως άνω διάταξης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος, όπως αυτή προκύπτει από την όλη οικονομία του συστήματος που καθιερώνει ο Χάρτης. Μεταξύ άλλων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι, μολονότι το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη επιτρέπει περιορισμούς κατά την άσκηση του επίμαχου θεμελιώδους δικαιώματος, η διάταξη αυτή απαιτεί ωστόσο κάθε περιορισμός να σέβεται το βασικό περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος και να επιβάλλεται τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, εφόσον είναι αναγκαίος και εξυπηρετεί πραγματικά σκοπούς γενικού ενδιαφέροντος (πρβλ. απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, DIGI Communications, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 40 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένων υπόψη των υποχρεώσεων των ΕΡΑ όσον αφορά την προαγωγή του ανταγωνισμού στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ενδεχόμενη αυστηρή ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/21, κατά την οποία η διάταξη αυτή θα παρείχε δικαίωμα άσκησης προσφυγής μόνο στα πρόσωπα που είναι αποδέκτες των αποφάσεων των ΕΡΑ, δύσκολα θα μπορούσε να συμβιβαστεί με τους γενικούς σκοπούς και τις κανονιστικές αρχές που απορρέουν, όσον αφορά τις εν λόγω αρχές, από την οδηγία αυτή, ειδικότερα δε με τον σκοπό της προαγωγής του ανταγωνισμού (απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, DIGI Communications, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/21 αφορά τόσο τους αποδέκτες της επίμαχης απόφασης της ΕΡΑ όσο και τις επιχειρήσεις που παρέχουν δίκτυα ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι οποίες ενδέχεται να είναι ανταγωνιστές των αποδεκτών αυτών, στο μέτρο που η ΕΡΑ αποφαινεται στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στην προστασία του ανταγωνισμού και η απόφαση αυτή δύναται να επηρεάσει τη θέση των εν λόγω επιχειρήσεων στην αγορά (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Ιανουαρίου 2015, T-Mobile Austria, C-282/13, EU:C:2015:24, σκέψη 39, και της 20ής Απριλίου 2023, Digi Communications, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψεις 32 και 36).
- 42 Ενδεχόμενη αυστηρή ερμηνεία του άρθρου 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 δύσκολα θα μπορούσε να συμβιβαστεί, για λόγους παρόμοιους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 38 έως 40 της παρούσας απόφασης, με τους σκοπούς που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία.
- 43 Όσον αφορά, επ' αυτού, αφενός, τους σκοπούς της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης, από την αιτιολογική σκέψη 56 της οδηγίας 2008/6 προκύπτει ότι οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει είναι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς ενωσιακών ταχυδρομικών υπηρεσιών, η διαφύλαξη κοινού επιπέδου καθολικών υπηρεσιών για όλους τους χρήστες και ο καθορισμός εναρμονισμένων αρχών για τη ρύθμιση του οικείου τομέα. Ωστόσο, από την αιτιολογική σκέψη 41 της οδηγίας προκύπτει ότι οι σκοποί αυτοί επιδιώκονται «[ε]νόψει της μετάβασης προς πλήρως ανταγωνιστική αγορά».

- 44 Όσον αφορά, αφετέρου, τα καθήκοντα που ανατίθενται στις ΕΡΑ του ταχυδρομικού τομέα, από την αιτιολογική σκέψη 39 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 προκύπτει ότι η διασφάλιση του καθεστώτος τους ως ανεξάρτητων οργανισμών αποσκοπεί στη διασφάλιση «γνήσιου ανταγωνισμού». Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, οι εν λόγω αρχές δύνανται επίσης να επιφορτισθούν με τη διασφάλιση της τήρησης των κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των ταχυδρομείων και, όπως προκύπτει από την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, οι ίδιες αρχές οφείλουν να διαβουλεύονται και να συνεργάζονται με τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 45 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν υπάρχει κανένας λόγος να ερμηνευθούν με διαφορετικό τρόπο δύο διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που έχουν κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση, όπως, αφενός, το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 και, αφετέρου, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/21, δεδομένου, εξάλλου, ότι οι δύο αυτές οδηγίες διέπουν παραπλήσιους τομείς του δικαίου της Ένωσης, απονέμουν παρόμοιες αρμοδιότητες στις ΕΡΑ που έχουν οριστεί για κάθε μία από αυτές και επιδιώκουν παρόμοιους σκοπούς (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, *Concordia Bus Finland*, C-513/99, EU:C:2002:495, σκέψεις 90 και 91).
- 46 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 αφορά τόσο τους αποδέκτες απόφασης όπως η επίδικη όσο και τους φορείς παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών που ανταγωνίζονται τους αποδέκτες αυτούς, εφόσον η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στη διασφάλιση γνήσιου ανταγωνισμού και είναι ικανή να επηρεάσει τη θέση των εν λόγω ανταγωνιστικών φορέων στην αγορά.
- 47 Ασφαλώς, η αιτιολογική σκέψη 49 της οδηγίας 2008/6 αναφέρει ότι «[κ]άθε φορέας που υπόκειται σε απόφαση [ΕΡΑ] θα πρέπει να έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον οργάνου ανεξάρτητου από την εν λόγω αρχή». Εντούτοις, η αιτιολογική αυτή σκέψη αναφέρει απλώς ότι οποιοσδήποτε αποτελεί αντικείμενο απόφασης ΕΡΑ έχει τη δυνατότητα άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής. Ωστόσο, η μνεία και μόνον στην ίδια αιτιολογική σκέψη της δυνατότητας αυτής ουδόλως σημαίνει ότι το δικαίωμα άσκησης προσφυγής αποκλείεται όσον αφορά άλλα πρόσωπα, όπως οι ανταγωνίστριες του αποδέκτη της απόφασης επιχειρήσεις (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2008, *Tele2 Telecommunication*, C-426/05, EU:C:2008:103, σκέψη 45).
- 48 Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να εξεταστεί, υπό το πρίσμα των εκτιμήσεων που εκτίθενται στη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, αν απόφαση της ΕΡΑ στην οποία έχει ανατεθεί ο ταχυδρομικός τομέας όπως η επίδικη, ήτοι απόφαση η οποία υπολογίζει το καθαρό κόστος το οποίο φέρει ο φορέας παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και διαπιστώνει ότι το κόστος αυτό αποτελεί άδικη οικονομική επιβάρυνση, συνιστά απόφαση, αφενός, εκδοθείσα στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στη διασφάλιση γνήσιου ανταγωνισμού και, αφετέρου, ικανή να επηρεάσει τη θέση ανταγωνιστή του εν λόγω φορέα στην αγορά.
- 49 Πρέπει να υπομνησθεί, εκ προοιμίου, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, τα κράτη μέλη καθορίζουν κατά πόσον οι προβλεπόμενες από την ίδια οδηγία υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας συνεπάγονται καθαρό κόστος, το οποίο υπολογίζεται λαμβανομένου υπόψη του παραρτήματος I της οδηγίας, και κατά πόσον αποτελούν άδικη οικονομική επιβάρυνση για τον ή τους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας. Όπως προκύπτει από τα άρθρα 7, 14 και 22 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, σε συνδυασμό

με τις αιτιολογικές σκέψεις 29 και 41 της οδηγίας 2008/6, ο υπολογισμός του καθαρού κόστους της καθολικής υπηρεσίας διενεργείται υπό την εποπτεία των ΕΡΑ, οι οποίες εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία τόσο σε σχέση με τους παράγοντες της αγοράς όσο και σε σχέση με τις κρατικές αρχές (πρβλ. απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Nexiive Commerce κ.λπ., C-226/22, EU:C:2023:637, σκέψη 42). Εξάλλου, στο παράρτημα I, μέρος Β, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67 διευκρινίζεται ότι η ευθύνη για την επαλήθευση του καθαρού κόστους ανήκει στην ΕΡΑ. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι αποφάσεις τις οποίες λαμβάνουν οι ΕΡΑ κατά την άσκηση των καθηκόντων τα οποία υπέχουν από τις ως άνω διατάξεις παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, το δε γεγονός ότι οι αποφάσεις αυτές εντάσσονται ενδεχομένως στο πλαίσιο άλλων διαδικασιών που διέπονται από το εθνικό δίκαιο για τον καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης που πρέπει να καταβληθεί στους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας δεν ασκεί συναφώς επιρροή.

- 50 Κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα αν μια απόφαση όπως η επίδικη εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στη διασφάλιση γνήσιου ανταγωνισμού, από την αιτιολογική σκέψη 41 της οδηγίας 2008/6 πρέπει να συναχθεί ότι ο κύριος σκοπός του άρθρου 14 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, του οποίου η παράγραφος 2 απαιτεί από τους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας να τηρούν διαφανείς λογαριασμούς, ώστε να γίνεται διάκριση μεταξύ των υπηρεσιών και των προϊόντων που αποτελούν μέρος της καθολικής υπηρεσίας και εκείνων που δεν αποτελούν μέρος της, είναι να ελέγχουν τα κράτη μέλη τις θεμιτές συνθήκες της αγοράς των ταχυδρομικών υπηρεσιών, τόσο έναντι του φορέα ή των φορέων παροχής καθολικής υπηρεσίας όσο και έναντι των ανταγωνιστών τους. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από το άρθρο 14, παράγραφος 8, της ως άνω οδηγίας, κατά την οποία είναι δυνατόν οι προβλεπόμενες από τις διατάξεις του άρθρου αυτού απαιτήσεις περί λογιστικών συστημάτων να μην εφαρμόζονται από τις ΕΡΑ, εάν αυτές έχουν επιβεβαιώσει ότι κανένας από τους φορείς παροχής καθολικής υπηρεσίας δεν λαμβάνει κρατική ενίσχυση, κρυφή ή φανερή, και ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά λειτουργεί πλήρως.
- 51 Στο μέτρο, όμως, που, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, η ΕΡΑ ασκεί τα καθήκοντα τα οποία υπέχει δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προσκομίζονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ως άνω άρθρου 14, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο πλαίσιο της άσκησης των εν λόγω καθηκόντων αποσκοπούν στην προστασία του ανταγωνισμού, κατά την έννοια της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 41 της παρούσας απόφασης.
- 52 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα αν μια απόφαση όπως η επίδικη μπορεί να επηρεάσει τη θέση του αποδέκτη μιας τέτοιας απόφασης στην αγορά, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται αν τα δικαιώματα των ανταγωνιστών δύναται να θιγούν από την οικεία απόφαση της ΕΡΑ λόγω, αφενός, του περιεχομένου της και, αφετέρου, της δραστηριότητας που ασκούν ή προτίθενται να ασκήσουν οι εν λόγω ανταγωνιστές (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 20ής Απριλίου 2023, DIGI Communications, C-329/21, EU:C:2023:303, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 53 Πλην όμως, η απαίτηση έκδοσης απόφασης όπως η επίδικη, προκειμένου να εξακριβωθούν οι θεμιτές συνθήκες της σχετικής αγοράς, η οποία επισημάνθηκε στη σκέψη 50 της παρούσας απόφασης, θεμελιώνεται στην παραδοχή ότι, αν οι συνθήκες αυτές δεν είναι θεμιτές, το περιεχόμενο της εν λόγω απόφασης μπορεί να έχει αντίκτυπο στον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων της ως άνω αγοράς. Επομένως, μια τέτοια απόφαση μπορεί, ως εκ της φύσεώς της, να επηρεάσει τη θέση των επιχειρήσεων που ανταγωνίζονται τον αποδέκτη της, κατά το μέτρο

που ασκούν ή προτίθενται να ασκήσουν δραστηριότητα όπως εκείνη την οποία αφορά η μνημονευθείσα στη σκέψη 52 της παρούσας απόφασης νομολογία, ζήτημα το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διερευνήσει.

- 54 Πράγματι, επιβάλλεται η διαπίστωση, όπως τόνισε και η Δημοκρατία της Βουλγαρίας, ότι η διαδικασία με την οποία καθορίζεται το καθαρό κόστος της παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και διαπιστώνεται ότι το κόστος αυτό συνιστά άδικη επιβάρυνση για τον φορέα παροχής της υπηρεσίας αυτής αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ισότητας μεταξύ του εν λόγω φορέα και των λοιπών παραγόντων της αγοράς, οι οποίοι δεν υποχρεούνται να παρέχουν την επίμαχη υπηρεσία. Από τη διαπίστωση αυτή προκύπτει ότι αν η απόφαση που λαμβάνεται κατά το πέρας μιας τέτοιας διαδικασίας στηρίζεται σε εσφαλμένα ή αυθαίρετα στοιχεία, υπάρχει ο κίνδυνος να ενισχυθεί τεχνητά η θέση του εν λόγω παρόχου στη σχετική αγορά, γεγονός που θα επηρέαζε, κατ' ανάγκην, τη θέση των ανταγωνιστών του στην αγορά, τούτο δε ανεξαρτήτως του μηχανισμού αποζημίωσης του καθαρού κόστους που επέλεξε το οικείο κράτος μέλος δυνάμει του άρθρου 7 της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67.
- 55 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 22, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών ο οποίος είναι ανταγωνιστής του φορέα παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας δεν δύναται να προσβάλει ενώπιον ανεξάρτητου οργάνου απόφαση της ΕΡΑ της οποίας δεν είναι αποδέκτης και με την οποία η ΕΡΑ υπολογίζει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, το ύψος του καθαρού κόστους που φέρει ο φορέας παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και διαπιστώνει ότι το κόστος αυτό συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2008/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 2008, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας φορέας παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών ο οποίος είναι ανταγωνιστής του φορέα παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας δεν δύναται να προσβάλει ενώπιον ανεξάρτητου οργάνου απόφαση της Εθνικής Ρυθμιστικής Αρχής της οποίας δεν είναι αποδέκτης και με την οποία η εν λόγω αρχή υπολογίζει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 3, της τροποποιηθείσας οδηγίας 97/67, το ύψος του καθαρού κόστους που φέρει ο φορέας παροχής της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και διαπιστώνει ότι το κόστος αυτό συνιστά άδικη οικονομική επιβάρυνση, κατά την έννοια της ως άνω διάταξης.

(υπογραφές)